

2 0 1 6

13 mei

19

De Waarheids- vriend

*Bijlage: Informatie voor
de jaarvergadering 2016*

2 JAARVERSLAG TOONT
WERK GEREFORMEERDE
BOND

13 GELDSTROMEN IN 2015

JAARVERSLAG

Over de periode 1 mei 2015 tot 1 mei 2016

Dit jaarverslag geeft een overzicht van de werkzaamheden die het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond heeft verricht of waar het bestuur bij betrokken is. De informatie heeft betrekking op de periode van 1 mei 2015 tot 1 mei 2016.

M.M.C. van der Wind-Baauw is redacteur bij De Waarheidsvriend en lid van de Gereformeerde Bond.

Het hoofdbestuur telt veertien leden. De samenstelling is: ds. A.J. Mensink, Krimpen aan den IJssel, 1e voorzitter; ds. J.A.W. Verhoeven, Leerdam, 2e voorzitter; A.H. Teeuwissen, Huizen, penningmeester; dr. P.F. Bouter, Bodegraven; ds. J.J. ten Brinke, Stolwijk; ds. C. van Duijn, Delft; ds. C.H. Hogendoorn, Katwijk aan Zee; mr. P.C. Knook, Kloetinge; ds. H. Liefding, Delft; ds. J. Muller, Bleskensgraaf; ds. P.H. van Trigt, Ede en dr. M.J. de Vries, Papendrecht. Er zijn momenteel twee vacatures.

WERKZAAMHEDEN

1. HOOFDBESTUUR

Het hoofdbestuur vergaderde negen keer. Op een buitenvergadering in Rotterdam na, hadden de ontmoetingen plaats in Nieuwerkerk aan den IJssel. Het dagelijks bestuur vergadert twee weken voor de vergadering van het hoofdbestuur. Het kwam tien keer bijeen op het kantoor in Apeldoorn.

Voorzitter ds. A.J. Mensink moest om gezondheidsredenen enkele maanden zijn taken laten rusten. Het bestuur is dankbaar dat hij zijn werkzaamheden eind augustus weer volledig kon hervatten. Het bestuur nam begin dit jaar afscheid van zijn vaste notulist, dhr. C.F. Hout. Dhr. A. Koolmees uit Krimpen aan den IJssel volgde hem op.

Op de jaarvergadering in 2015 traden ds. M.A. Kuijt en de heer A.D. Drost terug als bestuurslid. Twaalf jaar nam ds. Kuijt zijn plaats in ons midden in, waarvan drie jaar als tweede voorzitter en daarna vier jaar als bestuurssecretaris. Sinds zijn vertrek is er nog geen nieuwe secretaris. Het bestuur streeft ernaar deze post na de komende jaarvergadering weer in te vullen.

De heer Drost was vijftien jaar lid van het hoofdbestuur, een periode waarin hij onder meer het christelijk onderwijs op de agenda van ons bestuur plaatste. We danken hen voor hun inzet om de doelstellingen van de Gereformeerde Bond in de kerk te realiseren. In hun plaats werden ds. J.J. ten Brinke uit Stolwijk en mr. P.C. Knook uit Kloetinge gekozen. Vanwege zijn benoeming tot hoogleraar vanwege de Gereformeerde Bond trad dr. W.H.Th. Moehn per 31 december als bestuurslid terug.

Op 30 november overleed mr. G. Holdijk, sinds 1983 lid van ons bestuur en sinds 1985 redactielid van De Waarheidsvriend. In de anderhalf jaar dat hij ziek was, beseften wij te meer hoe groot de plaats is die hij in ons midden innam. Bedachtzaam, bescheiden en wijs was hij in onze vergaderingen aanwezig, gericht op de eer van God, onze Schepper.

Op 2 oktober overleed mr. W. de Visser. Hij was lid van het hoofdbestuur van 1969 tot 1983, een periode waarin zijn financiële en juridische deskundigheid van grote waarde bleek.

2. BUREAU

Medewerkers

De vergaderingen van het dage-

lijks bestuur en het hoofdbestuur worden voorbereid door drs. P.J. Vergunst, de algemeen secretaris. Hij is verantwoordelijk voor de uitvoering van alle besluiten, een taak die hij nauwgezet vervult. Op het kantoor in Apeldoorn werken twee parttime secretaresses: mw. Elma Kooij-van Slooten en mw. Meta Hovius-van den Berg. Mw. Hovius was vorig jaar 12,5 jaar in dienst van de Gereformeerde Bond. De heer Goos Renden is als administratief medewerker verantwoordelijk voor de financiële en boekhoudkundige verslaglegging. Het bestuur is hun dankbaar voor hun inzet.

Archief

Dr. C.M. van Driel, archivaris en historicus, heeft het archief van de Gereformeerde Bond uit de jaren 1951-1981 geordend, geselecteerd

INHOUD

DE WAARHEIDSVRIEND

Wekelijkse uitgave van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk

104e jaargang, bijlage
13 mei 2016

M.M.C. VAN DER WIND

Verslag van de werkzaamheden van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond 2

A.H. TEEUWISSEN

Financieel verslag over 2015 13

BALANS PER

31 DECEMBER 2015 14

EXPLOITATIE OVERZICHT

2015/BEGROTING 2016 15

ACCOUNTANTSVERKLARING 16

en beschreven. Vanuit Apeldoorn is het vervolgens overgebracht naar Het Utrechts Archief. Het archief uit de jaren voor 1951 was daar reeds ondergebracht.

PUBLICATIES

3. DE WAARHEIDSVRIEND

Redactie

Onze algemeen secretaris is tevens hoofdredacteur van *De Waarheidsvriend*, de wekelijkse uitgave van de Gereformeerde Bond. Mw. drs. Tineke van der Waal-Goudriaan beëindigde eind 2015 na bijna negen jaar haar werk als eindredacteur, een taak die ze toegewijd verricht heeft. Haar opvolger, mw. Anneke van Maanen-Witteveen MA, zet zich nu als eindredacteur voor ons blad in en onderhoudt de contacten met de scribenten. Voor twee uur per week wordt ze geassisteerd door mw. Meta van der Wind-Baauw. Naast de hoofdredacteur en de voormalige en nieuwe eindredacteur hebben ook ds. C.H. Hogendoorn en dr. W. Verboom zitting in de redactie, die drie keer per jaar in Apeldoorn vergadert. ReproVinci BV verzorgt de opmaak van het blad, dat bij de BDU in Barneveld wordt gedrukt. De bezorging loopt via Sandd.

Lezers

Tot dankbaarheid van de redactie geven veel lezers blijk van hun betrokkenheid bij de inhoud van het blad. Tegelijkertijd hadden we in 2015 opnieuw te maken met een lichte daling van het abonneeaantal. Sommigen gaven aan weg te groeien van de hervormd-gereformeerde identiteit van ons blad; de meeste opzeggers noemden als reden onvoldoende aan lezen toe te komen, een gegeven waarmee de redactie in haar beleid terdege rekening houdt. Eind 2015 bedroeg het aantal abonnees 9679. De abonnementsprijs ging dit jaar € 1,50 naar beneden.

Inhoud

Thema's die in de kerk en de gemeenten van betekenis zijn en die

vanuit de doelstellingen van de Gereformeerde Bond aandacht vragen, willen we vanuit bijbels-gereformeerd perspectief blijven belichten.

Commentaar werd onder meer gegeven bij actuele gebeurtenissen in de samenleving, zoals de bedreigde plaats van Israël in de wereld, winkelpenningstelling op zondag, de taak van mantelzorgers en de vervolging van christenen in veel landen.

Veel aandacht gaven we aan het jaarthema van de Gereformeerde Bond 'Gemeente en ambt'. We schreven over wat in de kerk omgaat, zoals de besluiten rond 'Kerk 2025', de nieuwe toekomstvisie van de Protestantse Kerk. De redactie stond stil bij het afscheid van dr. G. van den Brink en dr. J. Hoek als hoogleraren van de Gereformeerde Bond, de komst van de Bijbel in gewone taal, de waardering van het Oude Testament, het werk van stichting Heart Cry en het jaar van de barmhartigheid.

De redactie startte een reeks artikelen over ons godsbeeld en we belichtten de plaats van de heilsfeiten in de gereformeerde belijdenis. Ook kwam het christelijk onderwijs aan bod. Proponenten krijgen sinds enige tijd de gelegenheid zich aan de gemeenten voor te stellen. Daarnaast schenkt de redactie in de rubriek 'Ingezoomd' aandacht aan lokale initiatieven.

Eind 2015 namen we afscheid van dr. F.A. van Lieburg en Martine de Wit als columnisten. Inmiddels traden dr. A. Huijgen en mw. Cokky de Visser toe tot het kwartet columnisten.

Met ingang van 2016 heeft *De Waarheidsvriend* een nieuwe omslag. Voortaan siert elke week een andere foto de voorkant.

Thema's

De redactie stelde niet alleen themanummers rond de heilsfeiten samen, ook verschenen er uitgaven over de catechese, de Kerk-hervorming, vijf jaar HSV, de vluchteling, belijdenis doen en de

liturgie. Als bijlage bij ons blad ontvingen de lezers drie keer een gratis themabrochure. Deze gingen over 'De gemeente en ik' (ds. C.H. Hogendoorn), over 'De Bijbel en ik' (ds. N.M. Tramper) en over 'Wat de Heilige Geest doet' (ds. A.J. Post). Deze losse brochures zijn ook te downloaden via de website <http://gereformeerde-bond.nl/>.

Digitaal

Ons blad heeft een eigen website <http://dewaarheidsvriend.nl/>. Hier is elke dinsdag te zien wat *De Waarheidsvriend* die week te bieden heeft. Het hoofdartikel is dan integraal te lezen. De website geeft ook toegang tot oude jaargangen. Dit is mogelijk door samenwerking met www.digibron.nl. Na een halfjaar is de jongste inhoud beschikbaar via beide sites.

4. THEOLOGIA REFORMATATA

Elke drie maanden verschijnt het theologische tijdschrift *Theologia Reformata*. Naast twee reguliere uitgaven verschenen themanummers over 'Dietrich Bonhoeffer' en over 'Muziek'.

Binnenkort verlaten prof. dr. F.G. Immink en prof. dr. M. te Velde de redactie. Prof. dr. W.H.Th. Moehn volgt dr. Immink op. De artikelen zijn ruim een halfjaar na publicatie digitaal beschikbaar via Digibron. Op 31 december had *Theologia Reformata* 789 abonnees, een groei met één abonnee.

5. ARTIOSREEKS

In de Artiosreeks verscheen een boek over dierenwelzijn. Dr. Johan Graafland schreef *En God schiep. Over dieren en rentmeesterschap*. Hij belicht de bijbelse visie op de plaats van dieren in het geheel van de schepping. Deze week verscheen *De laatste ernst. Over de plaats van hemel en hel in prediking en pastoraat* van de hand van ds. J. Belder. Hiermee telt de serie nu 34 delen.

In verband met zijn emeritaat is ds. J. Harteman teruggetreden uit de redactie van de Artiosreeks,

waarvan hij sinds de start van de reeks deel uitmaakte. Op betrokken wijze nam hij als redactielid aan de vergaderingen deel en voorzag hij ingestuurde kopij van commentaar. Ds. J.J. ten Brinke is hem opgevolgd. Hij vormt nu samen met dr. P.F. Bouter en drs. P.J. Vergunst de redactie.

Van *Tastbaar aanwezig. Schatten uit het avondmaalsformulier*, geschreven door ds. C.H. Hogendoorn, verscheen inmiddels de tweede druk. Dit geldt ook voor *Leren leven in overvloed. Over discipelschap in rijkdom en armoede* van ds. Bas van der Graaf.

Inmiddels zijn er van alle delen bij elkaar meer dan 60.000 exemplaren verkocht. Het hoofdbestuur is dankbaar voor de grote afzet van de boekjes en voor het feit dat diverse deeltjes op kringen en voor bezinning in kerkenraden gebruikt worden. We hopen onder Gods zegen door te gaan met deze toerusting van ambtsdragers en gemeenteleden.

6. ANDERE UITGAVEN

Geroepen vrouw

Op verzoek van het hoofdbestuur schreven dr. J. Hoek en dr. M. van Campen *Geroepen vrouw. Vrouwen in Christus' gemeente*. Deze brochure wil bevorderen dat de gaven van de vrouw in de gemeente opgemerkt worden en dat kerkenraden vrouwen op bijbelse wijze op verschillende werkvelden in het gemeentewerk inzetten. Na verschijnen gaven drie dames in *De Waarheidsvriend* op verzoek van de redactie een reactie op de uitgave, die een vervolg is op de brochure over man, vrouw en ambt (2012). Ook organiseerde platform Persis op 7 oktober in Woudenberg een gespreksavond over de nieuwe brochure. Hier voerden beide opstellers het woord en lichtte mw. C. Wahlbrink-Kortlever toe wat een (vrouwelijke) kerkelijk werker voor een gemeente kan betekenen.

7. GENADE VOOR GENADE

De laatste jaren vormden ds. M.A. Kuijt en ds. A.J. Mensink de re-

dactie van 'Genade voor genade', een prekenserie geschreven door hervormd-gereformeerde predikanten. In mei verscheen het laatste deel bij drukkerij W. van der Louw in Berkel en Rodenrijs, die de serie jarenlang belangeloos uitgegeven heeft. Dankbaar kijken we terug op de goede samenwerking.

Eenzijds vindt het hoofdbestuur het jammer dat de 66e jaargang de laatste was, tegelijk stelt het nuchter vast dat er in de huidige tijd veel preken via internet te beluisteren zijn en dat er daardoor minder preken gelezen worden. Het afnemende aantal abonnees maakte het steeds moeilijker de prekenserie rendabel uit te geven.

De prekenreeks voorziet wel in een behoefte als er onverwachts in de eredienst een preek gelezen moest worden. Daarom zorgt het hoofdbestuur via de website <http://gereformeerdebond.nl/> preken op bescheiden schaal voor een alternatief. Daar zullen steeds enkele preken van hervormd-gereformeerde predikanten beschikbaar zijn. Ds. C.H. Hogendoorn draagt hier namens het bestuur zorg voor.

8. HERZIENE STATENVERTALING

Drs. P.J. Vergunst participeerde – samen met vertegenwoordigers van het HSV-bestuur en van uitgeverij Jongbloed – in de stuurgroep van de Herziene Statenvertaling. Op 4 december was het vijf jaar geleden dat de HSV verscheen. Inmiddels is het HSV-bestuur gereed met het verwerken van alle binnengekomen reacties. Onder leiding van ds. E. van den Noort als hoofdredacteur wordt gewerkt aan een Gespreksbijbel voor acht- tot twaalfjarigen. Tevens is er een Kinderbijbel voor vier- tot achtjarigen in voorbereiding, waarvan mw. Nieske Selles ten Brinke hoofdredacteur is. Daarnaast is de tekst van de HSV beschikbaar gesteld voor doelgroepbijbels en speciale edities die niet onder verantwoordelijkheid van het HSV-bestuur tot

stand komen.

In de aanloop naar het Reformatiejaar 2017 verscheen op 23 februari de Reformatiebijbel. Deze uitgave is een samenwerkingsproject dat op het internationale platform Refo500 tot stand is gekomen. Prof. dr. W.H.Th. Moehn was de hoofdredacteur.

KERK

9. PROTESTANTSE KERK

Kerk 2025

Zowel in juni als in september nam het hoofdbestuur deel aan een consultatie over de toekomstige inrichting van de kerk. Naast de Gereformeerde Bond waren ook de Confessionele Vereniging, het Confessioneel Gereformeerd Beraad, de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten, de stuurgroep Op Goed Gerucht en het Evangelisch Werkverband hiervoor uitgenodigd.

Namens de Gereformeerde Bond namen ds. J.A.W. Verhoeven en dr. P.F. Bouter deel aan de eerste gespreksronde. Ds. A.J. Mensink ging samen met ds. Verhoeven naar de tweede bijeenkomst. Het hoofdbestuur pleit ervoor de presbyteriaal-synodale inrichting van de kerk overeind te houden en vroeg onder andere aandacht voor principiële gereformeerde noties rond gemeente en ambt.

Tussendoor vroeg het bestuur aan het moderamen oog te hebben voor de spanning tussen bijbelse en theologische noties die vandaan in de kerk gemeengoed zijn en een oplossingsgerichte aanpak. Daarbij is verwoord dat de situatie van de kerk niet losstaat van haar verhouding tot God. In aansluiting op de tweede gespreksronde is een brief met aanbevelingen gestuurd.

Op 13 april gaf het hoofdbestuur in een open brief aan de synodale leden uiting aan zijn zorg over de toekomstplannen. 'Als deze doorgaan, verdwijnt de bijbelse en confessionele visie op de kerk, gemeente-zijn en ambt.' Concreet ging de brief onder andere in op het afschaffen van territoriale

gemeentegrenzen en op de mobiliteit van predikanten.

Dr. Bouter was lid van de commissie die een handreiking voor de gemeenten schreef om het geloofsgesprek over 'Kerk 2025' te voeren.

Synode

In november en april voerde de synode in haar vergaderingen het gesprek over de toekomstige vormgeving van de kerk in een tijd van doorgaand ledenverlies. In november nam de synode de nota 'Kerk 2025. Waar een Woord is, is een weg' unaniem aan als uitgangspunt voor nadere uitwerking van het beleid. In *De Waarheidsvriend* voorzag ds. J.A.W. Verhoeven de nota van commentaar, terwijl ds. A.J. Mensink verwoordde wat de kerk echt nodig heeft: volharden in het leven met Christus. Dr. P. van den Heuvel benoemde de nadelen van de eventuele komst van een bisschop. Dr. P.F. Bouter signaleerde dat de Protestantse Kerk het spreken over de volkskerk achter zich laat. Hij pleitte voor een herwaardering van het unieke, historische karakter van onze kerk als de vaderlandse kerk.

De synode besloot verder in de novembervergadering gehoor te geven aan het verzoek van de stuurgroep Nationale Synode om te komen tot een mogelijk verbond van protestantse kerken en geloofsgemeenschappen. Ook boog de synode zich over de verkondiging en over klimaat en duurzaamheid. Bij de bespreking van het vierjaarlijkse verslag van het generale college voor de visitatie was speciaal aandacht voor het geloofsgesprek in de kerk en voor de kleine gemeente.

In april besloot de synode op basis van het rapport 'Kerk 2025. Een stap verder' dat de 75 classes teruggebracht worden naar elf. Ze koos dr. R. de Reuver als nieuwe scriba.

De synode besloot het gastlidmaatschap mogelijk te maken voor leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Gere-

formeerde Kerken vrijgemaakt, de Nederlands Gereformeerde Kerken en de Voortgezette Gereformeerde Kerken. De kleine synode besloot in het najaar dat er geen centraal werkgeverschap voor predikanten komt. Helaas is er al geruime tijd geen enkele predikant die als lid van de Gereformeerde Bond een hervormde gemeente dient, afgevaardigd naar de synode.

Platform RCBB's

Op 11 februari had het jaarlijks overleg van het hoofdbestuur, onze commissie Steunfonds en het landelijke platform van de Regionale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken (RCBB) plaats. Namens de Gereformeerde Bond namen P.J. Vergunst, W.A. Kaars en A. Wolswinkel deel aan dit gesprek. De RCBB's stellen vast dat steeds vaker geen volledige solvabiliteitsverklaring gegeven wordt, terwijl gemeenten er zelf wel van uitgaan dat ze opnieuw een full-time predikant kunnen beroepen. Het werk van gemeenteadviseurs Kerkbeheer blijkt effectief te zijn. Kleine, financiële problemen zijn met hun hulp vaak nog eenvoudig op te lossen. In het kader van voortgaande bezuinigingen besloot de Protestantse Kerk in april het aantal gemeenteadviseurs Kerkbeheer drastisch in te krimpen. Omdat het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond grote waarde hecht aan hun expertise, heeft het de directeur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk, H.J. Feenstra, in een brief verzocht dit besluit te heroverwegen.

Werkgroep Eredienst

Drs. P.J. Vergunst heeft in januari overleg gevoerd met de Werkgroep Eredienst van de Protestantse Kerk. Zowel het doop- als het avondmaalsformulier is aan de orde geweest. De werkgroep besloot een commissie in te stellen die zich gaat buigen over de verwarring die de zinsnede 'Aan gezien dan de doop in de plaats

van de besnijdenis gekomen is' hier en daar oproept. Zowel de werkgroep als het hoofdbestuur benoemt enkele leden in deze commissie.

Verder gaat een ad hoc-commissie bekijken of formulier IV uit het dienstboek aangepast kan worden voor die gemeenten die het klassieke avondmaalsformulier als te lang ervaren. Het gaat hierbij niet om principiële punten, maar om de gebruikte bijbelvertaling en taalkundige elementen. Vanuit hervormd-gereformeerde kring zitten ds. W.P. van der Aa, ds. H. Liefing en dr. P.J. Visser in deze commissie.

THEOLOGISCH ONDERWIJS

10. COMMISSIE THEOLOGIE

De commissie 'Theologie van de Gereformeerde Bond' is een adviescommissie van het hoofdbestuur. Ze houdt zich bezig met de eigen leerstoelen en onderhoudt namens het bestuur contacten met verschillende theologische faculteiten. Ook het theologische hbo-onderwijs hoort tot haar aandachtsvelden. Vanwege de toegenomen werkzaamheden van de commissie is prof. dr. F.A. van der Duyn Schouten uit Ridderkerk in augustus als lid toegevoegd.

PROF. VAN
DER DUYN
SCHOUTEN

PTHU

Met de Protestantse Theologische Universiteit (PTHU) is regelmatig constructief overleg gevoerd over de leerstoelen van de Gereformeerde Bond. Ook is er met de rector, mw. prof. dr. M.M. Jansen, gesproken over de relatie tussen de toekomstige GTU en de PTHU.

Uit hervormd-gereformeerde kring werd dr. T.T.J. Plezier per 1 september benoemd tot universitair docent Praktische Theologie (vestiging Groningen).

GTU

Dit jaar heeft de commissie Theologie regelmatig vergaderd over de nieuw op te richten Gereformeerde Theologische Universiteit (GTU). De synode van de Christe-

lijke Gereformeerde Kerken heeft de Gereformeerde Bond om een substantiële inbreng gevraagd. De eerste roeping van de Gereformeerde Bond ligt binnen de PThU, die de predikantsopleiding van de eigen kerk verzorgt. Aan deze (eerste) loyaliteit richting de PThU wil het hoofdbestuur vasthouden. Tegelijkertijd willen we de toekomst van de gereformeerde theologie in het oog houden. In een brief heeft het hoofdbestuur laten weten dat nauwe samenwerking van de GTU met de PThU een vereiste voor participatie is. Dr. M. van Campen en drs. P.J. Vergunst maken deel uit van de regiegroep GTU. Deze groep neemt onder andere beslissingen over de vestigingsplaats, de wijze van bestuur en het curriculum.

11. LEERSTOLEN

PThU Groningen

Prof. dr. J. Hoek nam op 6 oktober afscheid als bijzonder hoogleraar 'Gereformeerde spiritualiteit', verbonden aan de vestiging Groningen van de PThU. Bijna tien jaar heeft hij deze leerstoel bezet. Zijn laatste collegereeks ging over het wezen en de verschijningsvormen van de gereformeerde spiritualiteit in verleden en heden. Zijn jarenlange onderzoek naar de Godsleer mondde uit in de studie *Tedere Majesteit. Omgang met God in gereformeerde spiritualiteit*.

Uit dankbaarheid voor al zijn arbeid gaf het hoofdbestuur de scheidende hoogleraar de vriendenbundel *Jan Hoek. Theoloog tussen preekstoel en leerstoel*. In het boek, dat is geredigeerd door dr. M. van Campen en drs. P.J. Vergunst, staat ook het afscheidscollege van prof. Hoek. Hierin betoogde de hoogleraar dat theologie gedragen moet zijn door gebed. Dezelfde dag was er een symposium over het gebed. Daar spraken prof. dr. G.H. van Kooten, prof. dr. F.G. Immink en prof. dr. M.J. Paul. Het hoofdbestuur is dankbaar voor de wijze waarop dr. Hoek de wetenschappelijke bezinning op de gereformeerde

vroomheid in onderzoek en onderwijs een belangrijke impuls gegeven heeft. Op 26 april werd prof. Hoek benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau. Over de continuering van de bijzondere leerstoel is nog geen definitief besluit genomen.

PThU Amsterdam

De Vrije Universiteit (VU) heeft prof. dr. G. van den Brink per 1 januari 2015 benoemd als hoogleraar 'Theologie en wetenschap'. Daarom trad hij terug als bijzonder hoogleraar 'Geschiedenis van het gereformeerd protestantisme' aan de vestiging Amsterdam van de PThU. Door pas op 1 juli afscheid te nemen heeft de hoogleraar zijn collegereeks over de theologie van de Heidelbergse Catechismus en het begeleiden van scripties kunnen afronden. Prof. dr. Van den Brink begeleidt elf promovendi, van wie twee aan de PThU. Zij kunnen hun traject bij hem voltooiën. Op 11 december sprak hij aan de VU zijn inaugurele rede uit.

Het hoofdbestuur is dankbaar voor de wijze waarop prof. Van den Brink vanuit kennis van de bronnen van het gereformeerd belijden deze heeft ontsloten en vruchtbaar gemaakt voor de kerk vandaag. De PThU en de Gereformeerde Bond organiseerden samen op 2 juli het afscheidssymposium 'De betekenis van de klassiek-gereformeerde theologie voor het huidige predikantschap'. Drs. Vergunst sprak namens het hoofdbestuur een dank- en afscheidswoord.

Dr. W.H.Th. Moehn is met ingang van 1 januari 2016 prof. dr. G. van den Brink opgevolgd. Hij bezet de leerstoel voor twee dagen per week. De nieuwe hoogleraar geeft dit seizoen college over de theologie van de Heidelbergse Catechismus. Hij besteedt daarin onder andere aandacht aan de historische achtergronden en theologische kerngedachten van de catechismus. Op donderdag 3 november hoopt hij zijn oratie te houden.

RUG Groningen

Prof. dr. H. van den Belt is als bijzonder hoogleraar vanwege de Gereformeerde Bond voltijds verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij bezet er de leerstoel 'Gereformeerde godgeleerdheid: bronnen, ontwikkelingen en context'. In het najaar verzorgde hij samen met prof. dr. B. van den Toren en met aio drs. G.F. Willemsen colleges dogmatiek aan de PThU.

In de eerste helft van 2016 richt hij zich op de publicatie van deel 2 van de *Synopsis Purioris Theologiae*, een dogmatisch handboek uit 1625 waarin de gereformeerde heilsleer van de synode van Dordrecht verwerkt is.

Hij is lid van het College van Bijzonder Hoogleraren en voorzitter van het Kerkhistorisch Gezelschap. Sinds januari geeft hij samen met prof. dr. J.C. Kennedy leiding aan een seminar van de Nederlandse Onderzoeksschool voor Theologie en Religiewetenschap (NOSTER) voor promovendi die werken aan een kerk- of religiehistorisch proefschrift. In toenemende mate heeft hij internationale contacten.

In het kader van de permanente educatie verzorgde de hoogleraar samen met aio mw. Mirjam Hofman MA voor een tiental predikanten de cursus 'De evangelische beweging als spiegel'. Samen met P.J. Vergunst heeft hij op 12 januari overleg gevoerd met Henk Hogendoorn en Egbert van der Stouw, die binnen de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk verantwoordelijk zijn voor de permanente educatie. Met name het onderscheid tussen het aangestuurde deel (verzorgd door de PThU) en het open erkend aanbod waren onderwerp van gesprek. De mogelijkheid voor deelname van dr. Van den Belt aan het aangestuurde deel van de permanente educatie wordt verkend.

12. PROMOVENDI

Het aantal mensen uit hervormd-gereformeerde kring dat op een

kerkhistorisch onderwerp promoveert, daalt. Het hoofdbestuur en de hoogleraren stellen dit met bezorgdheid vast.

Promoties

Op 30 juni promoveerde mw. S.S. Chiew uit Maleisië bij prof. dr. G. van den Brink op een onderzoek naar het spanningsveld tussen Gods alwetendheid en de menselijke vrijheid. Hierbij was prof. dr. C. van der Kooi medepromotor. Dr. P. Veerman uit Wilnis promoveerde op 20 januari aan de PThU in Amsterdam op het proefschrift *Bidden leren. Vergelijkend onderzoek naar het eigen karakter van het gebedsonderwijs in de Heidelbergse Catechismus*. Prof. dr. L.D. Bierma en prof. dr. G. van den Brink waren zijn promotoren.

Aio's

De Gereformeerde Bond heeft sinds enkele jaren drie assistenten in opleiding (aio's) in dienst, bij elke leerstoel één. De heer G.W. (Erik) Willemsen doet onder leiding van dr. J. Hoek onderzoek naar de vraag hoe de revivaltheoloog Jonathan Edwards de nieuwere ontwikkelingen in de wetenschap en de filosofie van zijn tijd integreerde in zijn theologie. De heer C. (Kees) van der Knijff werkt bij dr. G. van den Brink aan een promotieonderzoek over de wil van God in het leven van een christen. Hij richt zich hierbij met name op de visie van Calvijn en van Jonathan Edwards. Mw. M. (Mirjam) Hofman verricht studie naar het verschil tussen de evangelische beweging en kerken van gereformeerde signatuur in Nederland vanaf de negentiende eeuw. Zij wordt begeleid door dr. H. van den Belt.

Promovendiberaad

Het promovendiberaad kwam op 29 september bijeen voor zijn jaarlijkse plenaire vergadering. Stuurgroep lid prof. dr. T.M. Hofman sprak over 'Het evangelie voor de volken en de armen. De inhoudelijke samenhang in Lukas

en Handelingen'.

In de middag vergaderden de secties systematische theologie, bijbelwetenschappen en kerkgeschiedenis afzonderlijk. De sectie praktische theologie telt momenteel slechts twee leden. Die had daarom geen afzonderlijke vergadering. De secties vergaderden in het voorjaar nogmaals elk afzonderlijk.

13. STUDENTEN

Studieweek

Van maandag 24 tot en met donderdag 27 augustus had in conferentiecentrum Mennorode in Elspeet de jaarlijkse studieweek voor theologiestudenten plaats. Centraal stond de vraag: 'Wat is de identiteit en de roeping van de kerk van Christus in de 21e eeuw?' Deze werd toegespitst op de positie van de kerk in ons eigen land. Ds. A.J. Mensink verzorgde de opening en hield aansluitend een lezing over 'Identiteit en imago van de Gereformeerde Bond'. Prof. dr. M.J. Paul sprak over 'De actualiteit van de tien en de twee stammen'. Dr. H. Klink behandelde de 'Visie op de gemeente van Christus in verhouding tot het volk Israël' en prof. dr. W. Balke verzorgde een lezing over 'Kerk vandaag de dag'. Hij bracht naar voren hoe de kerk zich moet en kan verhouden tot de oecumene. Over 'De kerk als contrastgemeenschap' voerde prof. dr. W. van 't Spijker het woord. Hij gaf aan hoe de kerk zich laat leiden door ethische vraagstukken. De lezing van prof. dr. F.A. van Lieburg ging over 'Het kerkgebouw als spiegel'. Ds. E.E. Bouter hield in zijn bijdrage over 'Kerk in een netwerksamenleving' de protestantse kerkelijke structuur tegen het licht. De laatste middag leidden de predikantsechtparen H. Russcher uit Nijkerk en H.J.T. Lubbers uit IJsselmuiden de studenten in in het thema 'Pastoriebewoners en roeping'. Op deze laatste dag waren ook (aanstaande) echtgenotes aanwezig. Prof. dr. H. van den Belt verzorgde het afsluitende encouragement.

De leiding was net als vorig jaar in handen van ds. D.C. Floor uit Ede en zijn echtgenote.

Studentenverenigingen

Het dagelijks bestuur had op 25 september een ontmoeting met een afvaardiging van de besturen van de theologische studentenverenigingen Bonifatius uit Groningen en Voetius uit Amsterdam.

Met de studenten is gesproken over hun ervaringen met docenten en de inhoud van de colleges. Ook kwam de vraag aan de orde hoe de Gereformeerde Bond zo veel mogelijk kan betekenen in de opleiding. De studenten noemden de theologie van het Oude en het Nieuwe Testament als de vakgebieden waar de meest stevige discussies plaatsvinden. Daarom is dit als thema voor de studentenontmoetingsdag in december gekozen.

Prof. dr. G. van den Brink is mentor van Voetius en prof. dr. H. van den Belt van Bonifatius, dat in juni vijf jaar bestond. Prof. dr. J. Hoek en dr. M. van Campen zijn mentor van 'De Vriendenkring', een kring van theologiestudenten die maandelijks in Ede vergadert.

Ontmoetingsdag studenten

Op dinsdag 22 december was in De Schakel in Nijkerk de jaarlijkse ontmoeting met studenten van de verschillende theologische faculteiten en van de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk van de Christelijke Hogeschool Ede. Het ging over de bijbelse theologie. Dr. T.E. van Spanje sprak over de resultaten van de historisch-kritische exegese en ging daarbij in op de vraag of er voor de historisch-kritische methode een alternatief is dat hout snijdt en aanvaardbaar is aan een openbare universiteit. Dr. J. van Eck hield een lezing over de theologie van het Nieuwe Testament, ook in relatie tot de historische kritiek. Naast beide inleiders nam ds. C.H. Hogendoorn deel aan een forumbespreking. Er waren ruim zeventig studenten aanwezig.

Gesprekken met studenten

Ds. C. van Duijn en ds. P.H. van Trigt voerden een aantal gesprekken met studenten theologie die door het hoofdbestuur vanuit het studiefonds ondersteund worden.

PROF. PAUL

14. THGB

In mei is prof. dr. M.J. Paul directeur geworden van de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Bond 'Johannes Calvijn' (THGB). Hij volgde prof. dr. J. Hoek op, die met emeritaat is gegaan.

In verband met deze personele wisseling en ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de hogeschool had op 12 mei het minisymposium 'HBO-theologen on the crossroads' plaats. Het ging over recente en toekomstige ontwikkelingen in de werkvelden 'kerk' en 'onderwijs'.

Als leden van de Raad van Advies van de THGB zijn benoemd dhr. Cock Kroon, mw. Eefje van de Werfhorst en mw. Jisca Wijnberger-Hokke. Laatstgenoemde vertegenwoordigt het platform Persis.

TOERUSTING EN BEMOEDIGING

15. AMBTSDRAGERS

In de bezinning op de prediking en andere taken in de gemeente wil het hoofdbestuur de dienaren van het Woord en andere ambtsdragers ondersteunen.

Ambtsdragersvergaderingen

Op 1 en 8 september waren er regionale ambtsdragersvergaderingen. Het thema op de twaalf bijeenkomsten was 'Gemeente en ambt'. Dr. P.F. Bouter sprak in Hardinxveld-Giessendam en Tholen, ds. C. van Duijn in Woerden en Harderwijk. Prof. dr. J. Hoek leidde het thema in Noordhorn en Zwolle, ds. H. Liefing in Amstelveen en Rijsen. In Delft en Veenendaal voerde dr. W.H.Th. Moehn het woord, terwijl drs. P.J. Vergunst dit deed in Nieuwe Tonge en Zuidlichem.

Voor een goed functioneren van

de gemeente als lichaam van Christus hebben we bijbels zicht nodig op hoe gemeente en ambt zich tot elkaar verhouden, aldus de inleiders.

Beraadslag grote steden

Op 23 september was er in Nieuwerkerk aan den IJssel een bezinningsbijeenkomst voor predikanten die in grotere steden werkzaam zijn. Dr. J.A. van den Berg uit Groningen hield een inleiding over 'Navolging als secularisatiemedicijn'. Ds. C. van Duijn verzorgde aan de hand van 2 Korinthe 2 de opening.

Predikantenberaad Sebaldeburen

Het hoofdbestuur ontmoet twee keer per jaar predikanten en voorgangers uit de noordelijke provincies. Tijdens het predikantenberaad op 24 november sprak ds. J. Muller over 'Prediking anno 2015. Hoe ontvouwt u het Woord van God?' Op 5 april hield dr. H.J.C.C.J. Wilschut een lezing over 'Moderne hermeneutiek en onze omgang met de Schrift'. Beide bijeenkomsten waren in Sebaldeburen en stonden onder leiding van ds. A.N. van der Wind.

Predikantencontio

De jaarlijkse tweedaagse predikantencontio vond plaats op woensdag 7 en donderdag 8 januari in het Protestants Landelijk Dienstencentrum in Utrecht. Ds. A.J. Mensink hield in zijn openingwoord een pleidooi voor profetische prediking. Aansluitend herdachten de aanwezigen de predikanten die in 2015 zijn overleden. Prof. dr. M. Sarot, hoogleraar fundamentele theologie aan Tilburg School of Catholic Theology, gaf in een causerie zijn visie op de ontwikkelingen in de Rooms-Katholieke Kerk. 's Middags hield prof. dr. J. Hoek een referaat over het thema 'Actuele ontwikkelingen in de Godsleer. Een oriëntatie en positiebepaling'.

De volgende dag verzorgde dr. M. Klaassen een dogmenhistorische

lezing over de rechtvaardiging. De titel hiervan luidde: 'Een 'oud perspectief'. John Owen over de rechtvaardiging en *unio cum Christo*'. De predikant sloot daarmee aan bij het net begonnen Owenjaar.

Prof. dr. J.A.B. Jongeneel ging onder de titel 'Moslims liefhebben – de islam haten?' in op onze waardering van de islam.

Commissie Mennorode

De commissie Mennorode bereidt conferenties voor predikanten voor die gehouden worden in het gelijknamige onderkomen in Elspeet. In de vacature die is ontstaan door het emeritaat van dr. W. Dekker, heeft het bestuur drs. C.M.A. van Ekris uit Zeist benoemd. Ds. Van Ekris is met ingang van 1 januari dr. Dekker opgevolgd als studie leider van Areopagus, het centrum voor missionaire en contextuele verkondiging van de IZB. Volgende maand is er onder de titel 'Een kerk die (over)leeft. Over betekenisvol kerk zijn in kantelende tijden' een tweedaagse bijeenkomst in conferentiecentrum Mennorode.

Preekkringen

Onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur komen vijf preekkringen regelmatig bijeen. Overwegend jonge predikanten bezinnen zich samen onder leiding van een mentor op aspecten van de prediking. Mentoren hiervan zijn prof. dr. H. van den Belt, ds. C. van Duijn, prof. dr. F.G. Immink, ds. A.W. van der Plas en ds. J. Westland.

Predikanten in eerste gemeente

Ds. Mensink en drs. Vergunst bezoeken met enige regelmaat een predikant die in zijn eerste gemeente staat. Er is met hen onder andere gesproken over de invulling van het predikantschap, over de relatie van de gemeente tot andere gemeenten en kerken in dezelfde plaats en over het werken in een gemeente als die kleiner en daarmee kwetsbaarder wordt. Ook

de missionaire roeping van de gemeente en de plaats van de kerk te midden van de dorpscultuur kwamen ter sprake.

Steunfonds predikantsgezinnen

In overleg met de Stichting Steunfonds Predikantsgezinnen is er op 25 november een besloten bijeenkomst belegd voor predikantsweduwen van wie de man in actieve dienst overleed. Het betrof een kleinschalige ontmoeting met vooral een pastoraal karakter. Ds. P. Both en P.J. Vergunst leverden een bijdrage.

Maatschappelijk werker mw. L. van de Wetering uit Putten is voor vijf jaar benoemd tot bestuurslid van de stichting. Zij volgt mw. C. Westerveen-van Rees op.

Emeritus predikanten

De hervormd-gereformeerde emeritus predikanten, hun echtgenotes en predikantsweduwen kwamen twee keer bij elkaar. Tijdens de najaarsvergadering op 14 oktober sprak prof. dr. J. Hoek over 'Tien jaar aan de theologische faculteit: terugkijken en vooruitblik'. Op 2 maart deelde ds. H. Brandsen zijn ervaringen met en zijn visie op het pastoraat in een verpleeghuis.

Gebedssamenkomsten

Enkele keren per jaar komen groepen predikanten bij elkaar voor een gebedsbijeenkomst. De ontmoetingen zijn in Dorkwerd, Ede, Nunspeet, Reeuwijk en Werkendam. Ze beginnen met een gebed van verootmoediging. Daarna volgt er voorbede voor kerk en wereld. De predikanten lezen en overdenken de profetieën van Jeremia.

16. BIJEENKOMSTEN

Gemeentebouw

Omdat de betrokkenheid bij en de trouw aan de gemeente onder druk staan, organiseerde de commissie toerusting op 18 november in Woudenberg een studiedag over het thema 'Leef sámen. Als gemeente verbonden in deze tijd'. Er waren 110 bezoekers.

Dr. T.E. van Spanje sprak over 'De brieven van Paulus aan de Korinthiërs en de huidige gemeente'. Ds. W.G. Teeuwissen belichtte de 'Gemeentebouw in de praktijk'. Daarna volgden drie rondes van zes workshops.

Zevende gebod

In Genemuiden (22 januari) en Almkerk (8 april) had een regionale studiedag over pastoraat rondom het zevende gebod plaats. Ds. J. Belder sprak over 'Huwelijk en seksualiteit. De nood van dit moment'. Hij wees op de grote waarde die de christelijke huwelijksopvatting juist vandaag de dag heeft. De bezoekers konden daarna twee keer kiezen uit vier workshops.

Ontmoetingsdag Noordhorn

De provinciale afdelingen van de Gereformeerde Bond in Friesland en Groningen/Drenthe organiseren elk jaar op Hemelvaartsdag een ontmoetingsmiddag. Tijdens de bijeenkomst op 14 mei in Noordhorn trok ds. L.H. Oosten lessen uit de kerkgeschiedenis van Noord-Nederland. Er was ook een speciaal programma voor kinderen en tieners.

BEZINNING

17. ACTUELE THEMA'S

Vreemdelingschap

In 2015 was het jaarthema 'Gemeente en ambt'. We richtten onze aandacht toen onder andere op de invulling van het ambt en de relatie tussen ambtsdragers en gemeenteleden.

In 2016 is 'Vreemdelingschap en hoop' het jaarthema. De realiteit van elke dag, zowel in de samenleving als in de kerkelijke gemeenten, zou een mens moedeloos kunnen maken. De aanwezige angst, onzekerheid, stress en secularisatie sporen aan tot concentratie op de Heere en Zijn Woord. De bijbelse begrippen 'vreemdelingschap' en 'hoop' staan voor een geestelijke houding die nodig is om in de concrete werkelijkheid te overleven.

Ze komen in het bijzonder tot uitdrukking in het houden van Gods geboden. Met de keuze voor dit jaarthema proberen we een scherpere blik te krijgen op onze roeping in deze tijd, en dat in de hoop dat God Zelf alles eens goed zal maken. Behalve in *De Waarheidsvriend* zal het thema op de jaarvergadering en de ambtsdragersvergaderingen verder uitgewerkt worden.

Israël

Dr. ir. J. van der Graaf, ds. C. Blenk en ds. J.A.W. Verhoeven vertegenwoordigen de Gereformeerde Bond in de beraadsgroep Israël. In dit Israëlberaad participeren ook deelnemers van de Confessionele Vereniging, het Confessioneel Gereformeerd Beraad en het Evangelisch Werkverband. Het beraad houdt de kerkelijke actualiteit wat betreft Israël bij en informeert het hoofdbestuur daarover.

Prediking

De commissie prediking heeft zich, onder voorzitterschap van prof. dr. M.J. de Vries, bezonnen op de vraag hoe de bijbelse boodschap en het gereformeerde geloofsgoed doorgegeven kunnen worden aan volgende generaties. In mei heeft ze aan het hoofdbestuur haar eindverslag aangeboden. Hierin is onder andere aandacht voor het werk van de Heilige Geest en voor profetische prediking. Het bestuur heeft grote waardering voor het rapport, dat omgewerkt wordt tot een brochure voor predikanten en kerkenraden. Deze komt binnenkort beschikbaar.

Seksualiteit

In een open brief aan alle hervormd-gereformeerde kerkenraden en andere betrokkenen in de gereformeerde gezindte hebben dr. J. Hoek, dr. A.A.A. Prosman, drs. P.J. Vergunst en H. van Wijnwaarden aandacht gevraagd voor homoseksuele medechristenen. Dit omdat de bezinning op homo-

seksualiteit wel is begonnen, maar een gesprek niet echt op gang komt. De brief heeft een pastorale insteek en is, behalve in het *Reformatisch Dagblad* en het *Nederlands Dagblad*, integraal afgedrukt in *De Waarheidsvriend* van 3 juli.

Prof. dr. J. Hoek heeft als vertegenwoordiger uit de kring van de Gereformeerde Bond zitting genomen in de Stuurgroep Seksualiteit. Hij volgde in deze denktank van enkele organisaties uit de gereformeerde gezindte dr. M. Klaassen op.

Pastoraat

Ds. C. van Duijn, ds. C.H. Hogendoorn en ds. A.J. Mensink hebben op 18 september een gesprek gevoerd met enkele predikanten die een brief hadden geschreven over 'pastoraat voor heling en vernieuwing'. De briefschrijvers ervaren verlegenheid rond thema's als ziekenzalving, occulte machten en genezing. Zij overwegen een platform op te richten, omdat ze signaleren dat er behoefte is aan ontmoeting, bezinning en het delen van ervaringen, vanuit de gereformeerde traditie. Het hoofdbestuur ziet hierin geen bestuurlijke taak voor zichzelf, maar blijft contact onderhouden met de briefschrijvers.

Liturgie

Op 21 april verscheen *Weerklank. Instemmen met het Woord in Psalm en Lied*. Dit nieuwe liedboek voor de gereformeerde eredienst bevat 150 psalmen in een nieuwe berijming en ruim 600 liederen. Ds. A. Schroten uit Leerdam nam enkele jaren geleden het initiatief hiertoe, het hoofdbestuur draagt geen verantwoordelijkheid voor deze bundel. In verband met de verschijning van dit nieuwe liedboek verscheen er 22 april een themanummer van *De Waarheidsvriend* over de liturgie. Het hoofdbestuur wil de gemeenten graag bewaren bij het primaat en de unieke inhoud van de Psalmen; waar gemeenten het vrije lied zingen, onderstreept het bestuur de noodzaak van liedkeuze

die in overeenstemming is met het gereformeerde belijden.

Verder heeft het bestuur zich verdiept in het thema 'de kerk als moeder' en zet het de bezinning over schepping en evolutie voort.

VERENIGING

18. LEDEN EN AFDELINGEN

Jaarvergadering

Tijdens de jaarvergadering op 21 mei verzorgde dr. C.M. van Driel een inleiding over honderd jaar studiefonds. Dr. W.H.Th. Moehn belichtte onder de titel 'Samen geroepen' wat de Bijbel leert over ambt en gemeente. Scriba dr. A.J. Plaisier bracht een groet van de synode over.

Enige jaren was de jaarvergadering op een donderdagmiddag en -avond. Tijdens het avondgedeelte blijkt het bezoek terug te lopen, omdat veel ambtsdragers dan andere verplichtingen hebben. Daarom is besloten met ingang van dit jaar terug te gaan naar een ochtend- en middagvergadering.

Voorlichter

Het contact met het grondvlak is goed. Het krijgt gestalte in bezoeken aan afdelingen en in het werk van voorlichter H. Geluk. Hij stimuleert regionale studiedagen, organiseert bijeenkomsten en adviseert GB-afdelingen wat toerustingsavonden betreft. In de ongeveer 150 gemeenten waar geen GB-afdeling is, zijn contactpersonen actief als aanspreekpunt voor het werk van de Gereformeerde Bond.

Intensieve samenwerking met het grondvlak resulteert gelukkig in een noodzakelijke voortdurende aanwas van nieuwe leden en abonnees, met name onder jongere gemeenteleden. Tegelijk is het zo dat de vereniging, vooral door natuurlijk verloop (ouderdom en overlijden), behoorlijk veel leden en abonnees verliest. Op 31 december had de Gereformeerde Bond 8.027 leden. Dat was 121 personen minder dan een jaar eerder.

19. GEMEENTEN

Preekbeurtenbureau

De heer A. van Lunteren uit Houten beheert het preekbeurtenbureau, een taak die hij dit jaar dertig jaar vervult. Hij brengt kerkenraden die een voorganger zoeken in contact met predikanten of proponenten die gelegenheid hebben om een preekbeurt te vervullen.

Steunfonds gemeenten

De commissie Steunfonds Gemeenten onderhoudt jaarlijks contacten met ongeveer zestig gemeenten. Ze adviseert het hoofdbestuur over het afgeven van een financiële garantstelling aan gemeenten die zelf over onvoldoende middelen beschikken. Het doel hiervan is dat deze gemeenten zo hun predikantsplaats fulltime of voor een hoger parttimepercentage kunnen invullen. Op 28 september had P.J. Vergunst een ontmoeting met vertegenwoordigers van de gemeenten Baarn, Bilthoven, Eemnes, Groenekan, Maartensdijk, Soest en Westbroek. De positie van gemeenten in de regio Utrecht-noord is kwetsbaar vanwege dalende ledenaantallen, moeilijk vervulbare ambten of afnemende financiële middelen. Er is overleg geweest over mogelijke samenwerking tussen deze gemeenten. Ook ds. P. Verhoeff, regionaal adviseur classicale vergaderingen voor de ambtelijke regio's Utrecht en Noord-Holland, was bij het gesprek aanwezig.

De heer H. Veldhuis uit Kampen is met ingang van dit jaar in de commissie benoemd, terwijl de heer B. van Putten uit Wezep na twaalf jaar terugtrad. Verder hebben W.A. Kaars, ds. J.A.W. Verhoeven en A. Wolswinkel zitting in de commissie. Het bestuur heeft grote waardering voor het vele werk dat de commissie verzet.

Commissie kleine gemeenten

Dit jaar loopt de overgangsregeling voor de afdracht aan de centrale kas predikantstraktementen

af. Hierdoor gaan kleine gemeenten in de nabije toekomst meer betalen. Omdat de Gereformeerde Bond hecht aan het voortbestaan van kleine maar vitale gemeenten, heeft het hoofdbestuur een commissie kleine gemeenten ingesteld. Deze commissie komt met voorstellen waar gemeenten met een geringere financiële draagkracht baat bij kunnen hebben. Mr. P.C. Knook en drs. P.J. Vergunst bespraken op 22 maart in een informele ontmoeting de voorstellen met de directeur van de dienstenorganisatie van de kerk, H.J. Feenstra.

De commissie bestaat uit ouderling-kerkrentmeester C.P. de Bruin, ds. H. van Ginkel, mr. P.C. Knook en de heer A. Wolswinkel.

Platform Noord

Via Platform Noord besteedt de Gereformeerde Bond aandacht aan de situatie in het noorden van het land. Er doet zich daar in verschillende gemeenten krimp voor. In samenspraak met de IZB zoekt het hoofdbestuur momenteel naar mogelijkheden om kleine gemeenten ondersteuning te bieden.

Na het overlijden van dhr. J. Hartman uit Hoogeveen is de heer J. Otten uit Assen toegetreten tot het platform, dat op 24 november en 5 april vergaderde.

CONTACTEN

20. ZUSTERBONDEN

Er is halfjaarlijks overleg met de zusterbonden in het zevenbondenberaad, waarin drs. P.J. Vergunst en ds. A.J. Mensink namens de Gereformeerde Bond participeren. In de laatste vergadering is besproken hoe we om moeten gaan met de situatie als de verscheidenheid in de gemeenten die we willen dienen, toeneemt. Daarnaast overlegt de algemeen secretaris elke twee maanden met de directeurs van HGJB, IZB en GZB.

Met de IZB is overleg geweest over deelname aan gesprekken over pionieren vanuit de Protes-

tantse Kerk. De landelijke Missionaire Beraadsgroep Missionair Werk en Kerkgroei organiseert deze ontmoetingen en heeft om een afvaardiging verzocht. Ds. C. van Duijn neemt namens de Gereformeerde Bond deel aan de gesprekken.

Verder is er op 29 juni met de IZB gesproken over de predikantsplaats in de wijkgemeente Martinikerk in Groningen, waarmee de gemeente ook voor de gereformeerde prediking in de regio van betekenis wil zijn.

Dr. J.A. van den Berg is met ingang van 1 juni de nieuwe algemeen-directeur van de IZB. Op 1 juli nam dr. W. Dekker in verband met zijn emeritaat afscheid als stafmedewerker theologische en missionaire advisering van de IZB. Hij is benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau.

De GZB is gestart met een eigen diaconaal programma voor hervormd-gereformeerde gemeenten: Project 10 27. Eerder participeerde de GZB in het programma 'Luisterend dienen' van de Protestantse Kerk, maar die is hier op 1 januari mee gestopt. Het nieuwe project biedt gemeenten de gelegenheid om verantwoorde diaconale activiteiten te ondersteunen. De GZB kreeg ds. J.C. van Trignt uit Papendrecht als nieuwe voorzitter. Hij volgt ds. K. van Meijeren op.

De stichting Hulp Oost-Europa (HOE) bestaat dit jaar veertig jaar. Op 16 april was er een jubileumbijeenkomst. Samen met drs. J. Braaksma, voorzitter van HOE, redigeert drs. Vergunst een boek in de Artiosreeks over onze relatie met de kerk in Oost-Europa.

21. ANDERE KERKEN

Christelijke Gereformeerde Kerken

Op 26 augustus en 2 december is vergaderd met het deputaatschap Eenheid van de gereformeerde belijders in Nederland van de Christelijke Gereformeerde Kerken. Gesproken is onder andere over hoe waarheid en eenheid zich in de Bijbel tot elkaar verhou-

den en over de mogelijkheid om te komen tot een regionaal con-vent van kerken.

Gereformeerde Kerken vrijgemaakt

Op verzoek van deputaten 'Man/vrouw en ambt' van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt heeft onze algemeen secretaris gereageerd op een enquête over het thema man/vrouw en ambt. De synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt heeft een onderzoek naar deze thematiek lopen. Op 27 januari heeft ds. J.A.W. Verhoeven deelgenomen aan een consultatie van deze kerken over de definitie van het (christelijke) huwelijk.

Breed Beraad

Het Breed Beraad Protestante Kerken, voorheen het Woerdens Beraad, had op 23 september zijn jaarlijkse bijeenkomst in Woerden. Na het vertrek van ds. M.A. Kuijt uit het hoofdbestuur is drs. Vergunst de enige vertegenwoordiger namens de Gereformeerde Bond.

Dit overlegorgaan, waarin acht kerken vertegenwoordigd zijn, bezint zich op het gezamenlijk contact met de landelijke overheid. Er is van gedachten gewisseld over de vraag of kerken en kerkenraden zich meer tot lokale overheden moeten richten nu over steeds meer onderwerpen decentraal beleid wordt gemaakt. Ook is gesproken over antisemitisme, vluchtelingen, de vrijheid van onderwijs en het curriculum 2032 voor het onderwijs.

Koning Willem-Alexander voerde op 5 oktober in paleis Noordeinde een kennismakingsgesprek met een delegatie van het breed beraad. Naast onze algemeen secretaris namen prof. dr. T.M. Hofman, ds. F. Mulder en drs. J.N. van der Poel hieraan deel.

Vier vertegenwoordigers van de gereformeerde gezindte hadden op paleis Noordeinde een ontmoeting met koning Willem-Alexander.

COGG

Het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) belegde op 5 juni een conferentie voor theologiestudenten over de gereformeerde prediking in de branding van de secularisatie. Op 20 april was de jaarlijkse conferentie in Putten over het thema: 'Onze benadering van de vreemdeling in de poort door kerk en overheid'. Centraal stond de vraag hoe christenen om zouden moeten gaan met vluchtelingen die naar ons land uitwijken.

Ds. R.H. Kieskamp heeft na achttien jaar zijn bestuurslidmaatschap van het COGG op 15 oktober beëindigd. Ds. J.W. van Bart uit Wierden is hem opgevolgd. Hij vertegenwoordigt nu samen met ds. C. Blenk, ds. P. van der Kraan, ds. J. Muller en drs. P.J. Vergunst de Gereformeerde Bond in het COGG-bestuur.

DS. KIESKAMP

22. BUITENLAND

Oost-Europa

Van 29 mei tot en met 4 juni was een groep Nederlandse predikanten voor de vierde keer te gast bij de Hongaarse Hervormde Kerk. Van de Nederlandse deelnemers, onder wie ook onze algemeen secretaris, verzorgde ds. H.M. Burggraaf een lezing over de gaven van de Geest, dr. ir. J. van der Graaf over de volkskerk en ds. H. Russcher over de toekomstverwachting van de kerk. Tijdens twee dagen stonden bezoeken aan plaatselijke gemeenten op de agenda. Predikanten uit beide landen ervaren de ontmoetingen als waardevol. Op dit moment wordt samen met de stichting Hulp Oost-Europa (HOE) een bezoek van Hongaarse predikanten aan ons land voorbereid. Dit zal DV van 4 tot 9 november plaatshebben.

Het bestuur is dankbaar voor de goede samenwerking op dit terrein met HOE.

Frankrijk

Het theologisch bezinningscongres van het Colloque Biblique Francophone, voorheen bekend

als de Pastorale van Dijon, was van woensdag 30 maart tot en met vrijdag 1 april in Domaine Lyon Saint Joseph. Elk jaar bezoekt een aantal theologen uit Nederland deze Franstalige protestantse conferentie.

Het Comité d'Entraide Chrétienne Réformée (CECR) dat ten behoeve van de Franstalige protestantse wereld werkte, heeft zichzelf vorig jaar opgeheven. De GZB neemt zijn taken over en zal onder andere het beheer en de verspreiding van gereformeerde lectuur verzorgen. Het hoofdbestuur weet zich betrokken bij de theologische faculteit Jean Calvin in Aix-en-Provence en is dankbaar dat in Pierre-Sovann Chauny een opvolger voor prof. dr. Paul Wells als docent systematische Theologie is gevonden.

23. ONDERWIJS

Scholen

De jaarlijkse ontmoeting tussen bestuurders van diverse reformatorische scholen (het Directie-overleg Reformatorisch Voortgezet Onderwijs, Dorvo) met vertegenwoordigers van de kerkverbanden uit de achterban van de scholen vond 13 november plaats. Ds. H. Liefing was er namens de Gereformeerde Bond aanwezig. P.J. Vergunst vergaderde op 17 februari met de leden van de werkgroep 'Christelijk onderwijs'. Die heeft als taak de bezinning op de identiteit van het bijzonder onderwijs te stimuleren. Dit gebeurt onder andere via *De Waarheidsvriend* en onze website.

CSFR

Op 9 juni was het jaarlijks overleg van het CSFR-bestuur met de diverse kerken uit de gereformeerde gezindte. De Gereformeerde Bond was deze keer niet vertegenwoordigd. Er is gesproken over hoe je als kerken zicht blijft houden op studenten. Waar studeren ze en waar leven ze kerkelijk mee? Studenten blijken behoefte te hebben aan persoonlijke contacten, meer dan aan extra conferenties.

In een brief aan de kerkenraden bracht het hoofdbestuur de CSFR als reformatorische studentenvereniging onder de aandacht.

24. ZORG

Eleos

De Gereformeerde Bond participeert in de Raad van overleg kerken en Eleos. Drs. P.J. Vergunst vertegenwoordigt het hoofdbestuur hierin. Er is onder meer gesproken over het pastoraat vanuit de kerkelijke gemeenten voor cliënten van Eleos, over een onderzoek naar suicidaliteit en over het Kenniscentrum geestelijke gezondheidszorg.

SGJ

Onze algemeen secretaris nam ook deel aan gesprekken over het werk van de Stichting Gereformeerd Jeugdwelzijn (SGJ).

PERSONALIA

25. OVERLEDEN

Wij vermelden de namen van predikanten die ons dit jaar ontvielen door de dood. Zij mochten hun werk doen in afhankelijkheid van de Heere, Die Zelf zorgt voor vrucht op de arbeid van Zijn dienstknechten.

dr. C.G. Geluk, 70 jaar

ds. J. Mostert, 91 jaar

ds. H. Smits, 85 jaar

ds. L. Roetman, 92 jaar

ds. H.A. van Slooten, 96 jaar

ds. P. Vinke, 90 jaar

ds. J. den Besten, 93 jaar

ds. W. Altena, 66 jaar

dr. H. Vreekamp, 72 jaar

ds. M. Ravenhorst, 85 jaar

dr. O.J. van der Ploeg, 77 jaar

ds. G.S.A. de Knecht, 77 jaar

26. MET EMERITAAT

Ook dit jaar namen er dominees uit onze kring afscheid als dienstdoend predikant. We wensen hun gezondheid en kracht om zich voor de kerk van Christus te kunnen blijven inzetten. We noemen de volgende predikanten, aangeduid met de laatste gemeente of instelling waar zij hebben gediend:

Ds. F. van Roest, Noordwijk
Dr. W. Dekker, IZB
Dr. C. van Sliedregt, Soest
Dr. H. de Leede, PThU Amsterdam
Ds. W. Westland, Ridderkerk-Slikkerveer
Ds. G.D. Hoff, Hien-Dodewaard
Ds. J. Harteman, Kampen
Ds. G. de Jong, Doeveren
Prof. dr. J. Hoek, PThU Groningen
Dr. H. de Jong, Windesheim
Ds. G. Oberink, Urk
Ds. J. Broekman, Herwijnen
Ds. H. van Wingerden, Bedum en Onderdendam
Ds. T.C. Guijt, Giessendam/
Neder-Hardinxveld

27. NIEUWE LICHTING

Een aantal proponenten heeft een beroep aangenomen. Hun eerste bevestiging in het ambt van predikant had al plaats of dit gebeurt binnenkort. We bidden om Gods zegen op hun arbeid. Het betreft de volgende broeders:

prop. J.F. Hoogstede, Vlagtwedde (i.c.m. Bourtange)
prop. G.M. van Meijeren, Hoevelaken
prop. A. van Zetten, Bruchem-Kerkwijk-Delwijnen
prop. G. van den Berg, St. Philipsland
prop. J. Hogenhout, Meteren en Est
prop. M.C. Stehouwer, Wijngaarden
prop. D.C.G. van der Kraan, GZB - Namibië
prop. M.A. Geluk, GZB - Peru
prop. J.A.J. Pater, Noordwijk
prop. K.H. Bogerd, Wouterswoude
prop. J.A.A. Geerts, Zalk-Veecaten
prop. J.W. van den Bosch, Piershil
prop. J. Scheele Goedhart, Zeist

28. AFSLUITING

We mogen ook dit jaar afsluiten met dank aan God voor wat Hij ons als vereniging schonk en we bidden of Hij ons werk wil zege-

nen. We zijn dankbaar voor de vrede en vrijheid waarin we in ons land leven. Tegelijk doen berichten over gewelddadigheden in het Midden-Oosten, aanslagen in Parijs en Brussel en de grote stroom vluchtelingen ons besef hoe kwetsbaar die is. De secularisatie in ons land zet onverminderd door. Politieke besluiten knagen aan de randen van de godsdienstvrijheid. Godsdienst wordt meer en meer een privéaangelegenheid. Hierdoor groeit het besef dat we als vreemdelingen op deze aarde leven. In deze omstandigheden stellen we ons vertrouwen op God, voor ieder van ons persoonlijk en voor onze vereniging als geheel.

We vragen de leden om het werk van de Gereformeerde Bond in hun voorbede te gedenken en danken hen voor hun betrokkenheid bij het werk van onze vereniging.

META VAN DER WIND